

Vennootschapsbelasting: effectiviteit verlaging twijfelachtig

Auteur(s):

Kuipers, J.P.

Jepma, C.J.

*Kuipers studeerde economie aan de Rijksuniversiteit Groningen en politieke economie aan de University of East Anglia. Jepma is als hoogleraar economie verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, de Rijksuniversiteit Groningen en de Open Universiteit. jp_kuipers@hotmail.com***Verschenen in:**

ESB, 89e jaargang, nr. 4436, pagina 294, 25 juni 2004

Rubriek:

Belasting

Trefwoord(en):*Onlangs maakte staatssecretaris Wijn zijn voornemen bekend om het Nederlandse vennootschapsbelastingtarief te verlagen teneinde een relatieve verslechtering van het vestigingsklimaat en werkgelegenheid te voorkomen. Houdt deze redenering echter wel rekening met de effectieve belastingdruk?*

Hoe hoog zijn de fiscale lasten in Nederland ten opzichte van de rest van de eu werkelijk en is belastingconcurrentie terug te vinden in de statistieken? Om hier een beeld van te krijgen, moet niet naar het statutaire belastingtarief (sbt) worden gekeken van de verschillende Europese landen, maar naar het effectieve belastingtarief (ebt), omdat het effectieve tarief de werkelijke druk weerspiegelt. Vanwege subsidies, vrijstellingen en andere speciale regelingen is het ebt vrijwel altijd lager dan het sbt.

Effectief belastingtarief

Hoe hoog is het ebt? Om dit te onderzoeken, is gekeken naar de gerapporteerde belasting van enkele duizenden bedrijven per land. In [tabel 1](#) staan de resultaten van dit onderzoek.¹ Hieruit blijkt dat de effectieve belastingdruk in de eu, in tegenstelling tot de verwachting, de afgelopen acht jaar gemiddeld vrijwel onveranderd is gebleven. In deze periode daalde wel het Nederlandse effectieve tarief waardoor onze positie met drie plaatsen verbeterde. Hiernaast lijkt een zekere convergentie van de tarieven zichtbaar. De gegevens tonen echter geen dalende trend in de Europese effectieve belastingdruk aan.

Tabel 1. Ebt-ontwikkeling in de eu

'95	'02	land	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
2	1	Italië	38	47	51	59	58	58	56	54
3	2	Portugal	32	32	31	32	35	39	38	37
5	3	België	29	29	29	31	32	32	33	32
7	4	Griekenland	26	27	29	31	30	32	31	31
1	5	Duitsland	48	47	44	44	37	34	30	29
10	6	Spanje	25	25	26	27	28	30	29	28
4	7	Nederland	29	30	28	29	29	30	30	26
9	8	Denemarkena	25	25	26	27	26	24	26	26
6	9	Frankrijk	26	26	28	29	28	25	27	25
13	10	Zwedena	17	17	15	18	19	21	22	24
8	11	vk	26	25	24	25	24	25	24	23
12	12	Finland	17	21	23	23	24	25	25	23
11	13	Luxemburg	25	22	24	23	21	23	26	22
		gemiddeldeb	27	27	28	29	28	29	29	28
		st. deviatieb	8	8	7	6	5	5	5	4

a Tarief voor '95 gekopieerd van '96. b Zonder Oostenrijk, Ierland en 'uitschieter' Italië.

Noot: voor Oostenrijk en Ierland zijn geen gegevens beschikbaar.

Lager nominaal tarief

Inmiddels wordt in ons land gepleit voor een verlaging van het nominale tarief. Hierbij zit er echter een adder onder het gras. In de voorstellen van de staatssecretaris is namelijk verwerkt dat de kosten van de tariefsdaling, zijnde € 2,7 miljard, geheel binnen de vpb worden gedekt. Aldus zou met de tariefsdaling de indruk van een aantrekkelijker belastingklimaat ontstaan, zulks ondanks het feit dat de effectieve belastingdruk ongewijzigd zou blijven.

Over de langere termijn bezien, is in termen van het statutaire tarief overigens wel sprake van een trendmatig dalende druk in de eu. In

tabel 2 is te zien dat het eu-gemiddelde gedurende 1995-2003 met zes procentpunten daalde. Doordat echter het verschil tussen het sbt en het ebt met een vergelijkbare omvang afnam, bleef het effect hiervan in termen van effectieve belastingdruk gemiddeld genomen uit.

Tabel 2. Sbt-ontwikkeling in de eu

'95	'03	land	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1	1	Duitsland	57	57	57	56	52	52	38	38	40
2	2	Italië	52	53	53	41	41	41	40	40	38
8	3	Frankrijk	37	37	37	42	40	37	36	35	35
5	4	Griekenland	40	40	40	40	40	40	38	35	35
9	5	Spanje	35	35	35	35	35	35	35	35	35
10	6	Nederland	35	35	35	35	35	35	35	34,5	34,5
4	7	België	40	40	40	40	40	40	40	40	34
11	8	Oostenrijk	34	34	34	34	34	34	34	34	34
7	9	Portugal	40	40	40	37	37	35	35	33	33
3	10	Luxemburg	41	41	39	38	38	38	30	30	30
12	11	Denemarken	34	34	34	34	32	32	30	30	30
13	12	vk	33	33	31	31	30	30	30	30	30
15	13	Finland	25	28	28	28	28	29	29	29	29
14	14	Zweden	28	28	28	28	28	28	28	28	28
6	15	Ierland	40	38	36	32	28	24	20	16	13
		gemiddelde	38	38	38	37	36	35	34	33	32
		st. deviatie	8	8	8	7	6	7	5	6	6

Ondanks de nominale tariefdaling klom ons land qua tariefhoogte overigens de afgelopen negen jaar enigszins op de eu-lijst. Toch lijkt de huidige, zesde positie niet extreem hoog voor de zesde economie van de eu: ons land zit in de Europese middenmoot, ook qua effectieve belastingdruk. Als men bovendien bedenkt dat grote afzetmarkten zich globaal genomen een hoger tarief kunnen permitteren (zie tabel), correspondeert ook dit ruwweg met de huidige Nederlandse positie. Aldus bezien lijken er geen sterke gronden aanwezig waarom ons land in de vpb-tariefsverlaging voorop zou moeten lopen.

Concurrentiepositie

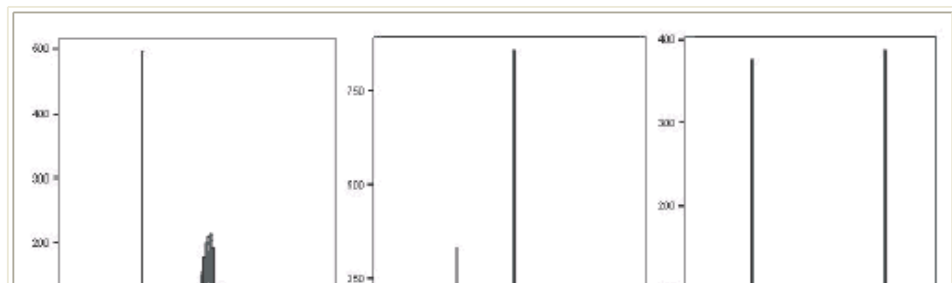
Ook de toetreding van de nieuwe eu-lidstaten wordt als argument aangevoerd voor het voorstel om de vpb-tarieven te verlagen. In deze landen liggen zowel het nominale als het effectieve tarief gemiddeld zo'n zeven procentpunten onder die van de oude lidstaten. De vraag is echter of tariefsverlaging het geëigende instrument is in de concurrentiestrijd.

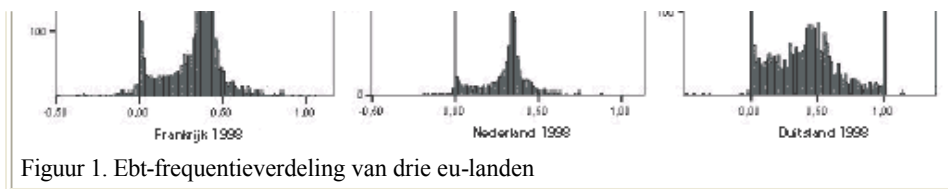
Allereerst concurreren niet landen, maar bedrijven met elkaar. Een verschuiving van bedrijvigheid naar landen met lagere lonen of belastingen kan juist een voordeel opleveren omdat dit leidt tot goedkopere invoer. Bovendien kan werkgelegenheid effectiever worden gestimuleerd met loonmatiging dan met belastingverlaging. Ook is het niet zeker dat een lager tarief ook de effectieve druk vermindert. Ten slotte baseren bedrijven hun vestigingsbeslissingen op een scala van factoren, waarbij het belastingniveau vaak als relatief onbelangrijk wordt ervaren (Ernst & Young, 1993). Het is dus maar de vraag of de voorgestelde tariefverlaging qua groei van werkgelegenheid veel soelaas biedt, vooral als de rest van de eu zou volgen.

Microdata

De effectieve belastingdruk is nader onderzocht op microniveau via de zogenaamde micro backward-looking methode. Hierbij worden aan de hand van belastinggegevens van individuele bedrijven de micro-ebt's van bedrijven bepaald. Uit drie eerdere studies volgens deze methode bleek al dat het Europese gemiddelde ebt ook aldus bepaald, niet afneemt (Buijink et al., 1999; Broekman et al., 1999; Nicodème, 2001). Hiernaast vonden de eerste twee onderzoeken ook een convergentie van de effectieve tarieven.

Deze conclusies werden wederom bevestigd in een eigen onderzoek op basis van de zeer uitgebreide Amadeus-database met gegevens van zes miljoen bedrijven in Europa, waarvan er voor de onderzochte dertien eu-landen 180.000 zijn gebruikt (Bureau Van Dijk, 2004). Hierdoor is elke nationale ebt-meting gebaseerd op enkele duizenden bedrijven. Tevens is een nieuwe dataselectiemethode gehanteerd. Deze bewerking is cruciaal doordat micro-ebt's worden gekenmerkt door een grote fluctuatie, welke zonder correctie de geaggregeerde ebt's kunnen verstoren. Verstoringen doen zich voornamelijk voor wanneer de winst, die in de noemer staat, laag is. Hierdoor kunnen fiscale regelingen, zoals de verliesaftrek, extreme ebt's veroorzaken. Om dit effect te dempen, zijn bedrijven met een winst voor belasting kleiner dan \$ 150.000 uit de dataset verwijderd.² Door deze correctie daalt bovendien de conjunctuurgevoeligheid in sterke mate. De dan resterende spreiding blijkt redelijk stabiel per jaar, maar verschilt per land, zoals voor enkele landen in [figuur 1](#) voor 1998 is geïllustreerd.

Figuur 1. Ebt-frequentieverdeling van drie eu-landen

Conclusie

Op basis van diverse berekeningen van de effectieve belastingdruk in eu-landen bevindt ons land zich in de middenmoot. Deze positie vormt op zichzelf geen zwaarwegend argument waarom juist in ons land er aanleiding zou bestaan voor een verlaging van het vpb-tarief, vooral niet wanneer dit andere landen zou kunnen aansporen om hetzelfde te doen. Daarnaast biedt een nominale tariefverlaging, blijkens gegevens uit het verleden, geen enkele garantie dat de effectieve belastingdruk daarmee ook daalt. De jongste voornemens bieden daarop weinig hoop. Wellicht dient het beleid zich meer op de effectieve dan de nominale belastingdruk te richten.

Jaap Kuipers en Catrinus Jepma

Literatuur

Broekman, P. en W.N. van Vliet (2000) Invloed van ETR op Vpb. EAP-rapport, Erasmus Universiteit Rotterdam.

Buijink, W.F.J., B. Janssen en Y. Schols (1999) Belastingconcurrentie om ondernemingen in de EU, ESB, 15 oktober 1999, blz. 754-756.

Ernst & Young (1993) New Location Factors for Mobile Investments in Europe. Europese Commissie, Brussel.

Europese Commissie, Structures of the taxation systems in the European Union, Brussel.

Nicodème, G. (2001) Computing Effective Corporate Tax Rates: Comparisons and Results. Economic papers 153, Europese Commissie.

1 Dit afstudeeronderzoek ontving een nominatie voor de Grote Financiën Prijs 2002. Het is recentelijk geactualiseerd met behulp van gegevens tot en met 2003 van Bureau Van Dijk.

2 Indien de resterende extreme waarnemingen gewoonweg zouden worden verwijderd, zou relevante informatie voor de effectieve belastingdruk verdwijnen. Immers, het jarenlang niet hoeven afdragen van winst vanwege een voorgaand verlies dient wel degelijk van invloed te zijn op de EBT.